

Öjan

en gammal by i Holaveden

I Öjan finns två gårdar, Norrgården och Sörgården. Sedan 1950-talet brukas de tillsammans och har samma ägare.

Allmänt om Öjan

Öjan är en spännande by, mitt i Holaveden. Här har säkerligen bott människor i närmare tusen år. Vi vet inte när de första människorna kom hit. Vi vet inte heller när det blev en fast boplats där människor bodde året runt. De första som kom hit var kanske kringströvande jägare. Sedan blev det kanske någon form av fåbod och därefter blev det fast bostad för en bondefamilj.

I ortnamnsarkivet i Uppsala står det om Öjan att den ursprungliga ensamgården delats i två. Vidare uppges det att vissa forskare trott sig finna Öjan omnämnd på Rökstenen (i ordet auiu). Så långt ortnamnsarkivets uppgifter om Öjan. I norr gränsar Öjan till Munkeryd, i öster till Stora Smedstorp, i söder till Gyllinge och i väster till Kopparp.

Öjan består av ett halvt mantal, ett mått som också gällde för Lakarp, Stora Smedstorp och Stavreberg. Ibland anges ett halvt hemman. I riktigt gamla tider, vid tillkomsten av dessa begrepp avsåg ett mantal så mycket mark som kunde ge föda och utkomst till en familj samt betala viss skatt. Arealen är 50 hektar.

Öijan, Öggia eller Öjan, namnet har stavats olika under årens lopp. Möjligen kan namnet komma från mansnamnet Öjar eller Ögge och är kanske namnet på den person som började odla här någon gång under tidig medeltid. Vi kanske kan anta att det blev ett kronotorp och skattlades någon gång under 1500-talet. Som boplats är Öjan betydligt äldre.

År 1571 kunde bonden Anders i Öjan redovisa Anders ett lispund koppar, fyra stutar, tre ungnöt och sex får. Detta framgår av Ävsborgs lösen, en tidig skattelängd.

År 1620 uppgavs utsädet i Öjan vara 2 ½ tunnor, alltså motsvarande ungefär 2½ tunnland odlad och besådd jord. Som jämförelse kan nämnas att Munkeryd samtidigt hade 5, Stava, Holkaberg och Narbäck 6, Gyllinge 3 samt Glasfall och Stora Smedstorp 3 vardera.

Öjan tillhörde Wisingsborgs grevskap på 1600-talet men i reduktionen kom det tillbaka till Kronan. När Öjan skatteköptes har jag inte kunnat utreda. I Almquists bok om frälsegodsen i Sverige står Öjan i en tabell uppräknat bland andra byar och gårdar i närheten. I den beskrivande texten återfinner jag inget om Öjan. Jag antog att Öjan blev skatteköpt under senare hälften av 1700-talet.

Så fann jag i domboken från 1760 en notering om Öjan. Hemmanet hade då blivit värderad för Erik Larssons räkning för skatteköp till 146 daler silvermynt. Kanske blev det då skatteköpt 1760.

Storskiftet 1806

Endast ett skifte har genomförts i Öjan, nämligen storskiftet 1806. Bönderna då hette Samuel Eriksson och Johannes Johansson. En mycket vacker och detaljrik karta upprättades då. Den upptar även ett par gårdesvägar. Hustomten delades i två tomter men båda liggande tätt intill varandra.

Den äldsta kartan över Öjan upprättades 1639 vid en *geometrisk ägoavmätning*. Denna karta upptar inte skog eller utmark utan endast ängar och åkrar. Dessa har delats i tre gårdar, Norrgärdet med 1 ¼ tunna utsäde, Östergärdet också med 1 ¼ tunna utsäde samt Västergärdet med 1 ¼ tunna utsäde. Vidare uppgavs att man på ängarna kunde få 16 lass hö och därutöver antecknades *lite skog och utmark*. De flesta av dagens åkrar fanns redan med 1639, även den så kallade *Rangelrumpan* i sydost.

Vägar

På kartan från 1806 kan vi se att byvägen mellan Munkeryd och Gyllinge hade samma sträckning på Öjans marker då som i våra dagar. Möjligen med någon annorlunda sträckning just vid södra gården i Öjan. Vidare kan vi se flera gårdesvägar, som vanligtvis annars inte brukade utsättas på skifteskartorna. Någon väg från Öjan till Smedstorp fanns inte i gamla tider. Den nuvarande vägen tillkom på 1930-talet. Smedstorp hade i gamla tider sin kyrkväg genom skogen till Munkeryd. En gångväg fanns givetvis till Smedstorp tidigare. Att en sådan fanns framgår av domböckerna från 1600-talet.

År 1891 utförde lantmätaren Reinhold Ljungdahl en vägdelning för underhållet av vägen från Rödjarp och till Stava. Underhållet delades på byarna Stava, Holkaberg, Kopparp, Munkeryd, Öjan, Stora Smedstorp, Gyllinge, Staffanstorp och Öjan. Det var Johannes Andersson i Munkeryd som skrivit till Länsstyrelsen och begärt denna åtgärd.

En stor del av transporter till Stava brygga gick vägen förbi Öjan. Någon gång kanske i slutet av 1920-talet gjordes en framställning till Vägstyrelsen om att vägen skulle läggas under allmänt underhåll. Förmodligen var det Ernst Johansson i Öjan som skrev denna framställning. Som bekant blev det ingen allmän väg. I framställningen uppgavs att minst 3000 lass årligen gick till Stava brygga denna väg. Stava brygga förlorade sin betydelse under 1930-talet. Vi kan då anta att transporter på vägen förbi Öjan minskade i antal.

Antalet invånare i Öjan har varierat. Den ursprungliga ensamgården bestod fram till sista hälften av 1700-talet. Då delades jorden, först troligen i en sämjedelning och 1806 formellt genom storskiftesdelningen. Sambruk kan ha förekommit långt tidigare.

1600-talets mantalslängder och jordeböcker är kortfattade. År 1645 var Peder i Öjan helt ensam. Ingen hustru, dräng eller piga är noterad i mantalslängden. Totalt i de 19 Stavabyarna angav mantalslängden 65 personer. År 1652 uppgavs Öjan vara öde.

Möjligen hade Peder avlidit, eller kanske står beteckningen för total avsaknad av skatteförmåga. År 1655 var Nils med hustru Karin antecknade. I mitten av 1700-talet bodde här 15-16 personer. År 1850 bodde där ca 10

personer. Då präglades bilden av många flyttningar. År 1900 var antalet ungefär detsamma. Vid något tillfälle har antalet kanske varit uppe i 15-16 men Öjan har inte tillhört de mera folkrika byarna i bygden.

Släktgård?

Någon gammal släktgård kan inte Öjan sägas vara. Ingemar Holgersson, nuvarande ensamägare av Öjan kan i ägarlängden räkna bakåt till 1857 då hans (och min) farfars morfar flyttade till Öjan. Det har dock funnits långa släktkedjor tidigare, under 16- och 1700-talen. Dessa människor har för länge sedan lämnat Öjan. Ingemar avled 2008 men hans hustru och söner med familjer bor kvar i Öjan.

Torp och torpare

Öjans torphistoria är inte särskilt omfattande. Det gäller endast två torp. Enligt uppgifter från kyrkoböckerna har det funnits torpare på Öjans ägor under åren från omkring 1725 till 1740. Det var troligen då på Hybblalyckan, belägen i sydost på Öjans ägor. Detta gårde kallas idag för *Hövlagärdet*. Detta hindrar inte att Hybblalyckans torp kan vara äldre. Det kan ha funnits redan på 1600-talet.

Storskifteskartan från 1806 eller handlingarna till storskiftet visar inga torp. Inte heller kyrkoböckerna nämner något om torparfamiljer i Öjan. Det är troligt att det i början av 1800-talet, inte fanns några människor som bodde på Öjans ägor. Öjans torphistoria omspannar därför troligen två perioder. Den andra perioden tog sin början 1836 och då utmed vägen mot Gyllinge.

På Hybblalyckan bodde under åren omkring 1725 - 1740 Jon Nilsson och hans hustru Brita. Jon dog där år 1740. Om Brita har jag ingen uppgift. Möjligen flyttade hon från Hybblalyckan.

Torpet utmed vägen mot Gyllinge tillkom troligen på 1830-talet. Där har sedan dess 10 - 12 familjer bott. Husen står fortfarande kvar. Bostadshuset är tillbyggt och moderniserat och används nu som permanentbostad.

Epidemier och farsoter

Epidemier och farsoter har farit skonsamt fram med människorna i Öjan. När pesten drog fram i bygden 1710-1711 och skördade 25 liv i Stavabygden dog ingen i Öjan. Men i kyrkoboken kan vi läsa att salpetersjudaren Per Eriksson i Lilla Krokek dog i pesten 12 juni 1711. Han hade några dagar tidigare varit på besök i Öjan och där insjuknat vid matbordet och fick bäras hem.

Om människorna i Öjan smittades av pesten men överlevt vet vi inte. I Stora Krokek dog sju personer av pesten. 1737 var ett år med höga dödstal men i Öjan dog inte heller då någon. År 1773 gick kopporna, rödsot och massel och 24 dog i Stavabygden men inte heller då någon i Öjan. När rödsoten år 1857 skördade över 50 människoliv i Stavabygden dog inte heller då någon i Öjan. Vi kan konstatera att människorna i Öjan klarat sig undan dessa svåra år.

Emigrationen

Utvandringen till Amerika från Öjan har inte heller varit av stora mått. De enda anteckningarna jag har härom rör två söner till bonden Jonas Hansson i Öjan som på 1880-talet emigrerade till Amerika. Ändå bör här sägas att min farfars far, bonden August Johansson i Öjan var den ende av sju syskon som stannade kvar i Sverige. Eftersom familjen bodde i Gyllinge är dessa uppgifter antecknade under Gyllinge.

Ur domböckerna

Det som jag hittills fått fram ur domböckerna redovisas på följande sidor, i anslutning till berättelserna om människorna i Öjan. På samma sätt har jag gjort med bouppteckningsuppgifter.

Intressanta människoöden i Öjan

Alla människoöden är intressanta. Alla människor har sina svårigheter och sina personliga egenskaper och möjligheter.

Här vill jag nämna bonden Jonas Jonsson och hans hustru Maja Stina Andersdotter. Båda hade bondeföräldrar och hade ekonomiskt sett kunnat ha förhoppningar om en trygg framtid. Det blev inte så. I vår historia kan vi se åtskilliga exempel på människor som inte klarat att förvalta arvet från fäderna. Jonas var ett sådant exempel. Se mera om Jonas och hans familj längre fram i vår berättelse.

Detta är ett försök från min sida att bidra till Öjans historia och att berätta om de människor som bott och verkat i denna by allt sedan början av 1600-talet.

Människorna i Öjan

Vi börjar med en tabell, därför att 1600-talets uppgifter är för det mesta lite kortfattade och svårtydda. Kyrkoböcker började föras först 1693, frånsett några kortfattade noteringar från början av 1660-talet.

<u>Årtal</u>	<u>Namn mm</u>	<u>Källa</u>
1571	Anders (1 lispund koppar, 4 stutar, 3 ungnöt och 6 får)	Älvsb
1613	Lasse (Bengt)	Älvsb
1620	Bengt (1 stod, 2 g får, 3 u får, 2½ tunna utsäde)	BU
1621	Bengt (1 häst, 2 kor, 1 svin, 4 får, 2 t utsäde)	BU
1631	Bengt (1 u stod, 1 ko, 1 qviga, 2 g får, 4 u får, utsäde "ödeö)	BU
1632	Bengt (1 ko, 1 qviga, 3 g får, 1 u får)	M
	Lasse (1 g stod, 1 u stod, 2 kor, 2 kvigor, 6 g får, 4 u får, 1 u svin, 1½ t utsäde)	M
1633	Lasse och Bengt (generationsskifte ?)	M
1637	Jöns i Öjan, inhyst man, över 60 år,	Mil
1638	Jöns samt Anders Björnsson i Öjan, inhysta	Mil
1640	Per	M
1641	Peder	M
1641	Per Bengtsson i Öjan, se domboken	
1643	Peder	M
1643	Per i Öjan omnämnd som vittne, se domboken	
1644	Peder	M

1645 Per	räntan 5-1-8	J
" Peder (= Per)		M
1646 Peder		M
1647 Peder		M
1648 Per Nilsson		Mil
1648 öödeö		M
1651 öallt ödeö		M
1652 "öde"		JW
1655 Pär		J
" Nils med hustru Karin		JW
1655 Karin i Öjan hade instämt Tore i Lakarp för att denne hade slagit hennes man Nils, så att öhan pustar blodetö, se domboken		
1656 Tore i Lakarp bötar för misshandeln av Nils i Öjan	Domboken	
1658 Nils med hustru Karin		JW
1659 Nils med hustru Karin		M
1665 Nils i Öjan som rotemästare (Sockenstämman)		
1667 Till rotemästare utsågs Nils i Öja o Bengt i Sunnery, sockenstämma		
1673 Nils och Joen i Öjan	lagskriven knekt: Joen Nilson i Öjan	Mil
1675 Pehr, räntan 5-1-8		J
1681 Nils med hustru och dottern Ingeborg		M
1692 Nils med hustru och dottern Ingeborg		M
1684 Joen		Mil.
1685 Joen Nilsson		J
1687 Joen med hustru och system Ingeborg		M
1688 Joen med hustru och system Ingeborg		M
1689 Joen med hustru		M
1690 Joen med hustru		M
1691 Joen, änkring, och pigan Sara		M
1692 Jon i Öjan omnämnd i domboken		
1693 Jon Nilsson i Öjan, knektar timrat i Öjan, se domboken		
1693 Hans Nilsson i Gyllinge klagat över sin måg, Jon i Öjan, se domboken		
1693 Joen med hustru, drängen Hans, pigan Brita		M
1694 Joen med hustru, dräng Hans, piga Brita, Jon med piga Sara		M
1694 Jon Nilsson i Öjan är edgårdsman åt Per i Narbäck, se domboken,		
1695 Jon i Öjan hade skulder till soldatunderhållet, se domboken		
1696 Jon i Öjan försummat röjningen på Omberg, se domboken		
1698 Jon Nilsson i Öjan fick böta för oanständiga åtbörder, se domboken		
1699 Boskapssjuka i Öjan ?, se domboken		

Älvsb = Älvsborgs lösen   BU = boskaps- och utsädeslängd
J = jordebok   JW = Wisingsborgs jordebok
M = mantalslängd   Mil = mil roterings- och utskrivningslängd

Detta var våra äldsta uppgifter om Öjan i tabellform. Vi ser att de första namnen är endast förnamn och det är svårt att se kopplingar mellan dessa. Vi kan se att Lasse och Bengt var namn på bönderna i Öjan under 1600-talets första årtionden. Kanske fanns det släktskap mellan dem? Kanske var det far och son? Från år 1640 finns Per Bengtson som bonde i Öjan. Han är omnämnd i en dombok. 1648 kan vi läsa om Per Nilsson i Öjan. Men det är

svårt att få en säker uppgift om människorna i Öjan. Vi får till stor del gissa. Vi kan titta lite på de tidigaste anteckningarna ur domböckerna.

Vid vintertinget den 8 februari 1641 i Heda framkom Lasse från en backstuga vid Öja och klagade att Nils i Öja kommit hem till honom i vredesmod och slagit ut hans förstugudörr och med honom hans svåger, Per Jonsson, dräng i Järnstad, och hade slagit hans hustru som låg i barnsäng. Fjärdingsmannen Sven i Runnestad hade senare varit där och synat. Per var inte närvarande. Därför uppsattes saken till nästa ting. Jag har inte sett mera om denna sak. Kanske blev det förlikning. Dessutom är jag kanske lite tveksam till om det gäller vårt Öjan eller om det kanske gäller Ön i Stora Åby.

Vid hösttinget i Heda den 22 oktober 1641 framträdde Kerstin Svensdotter, boende i en stuga på Sutarps ägor i Adelövs socken. Hon anklagade Kerstin Torsdotter i Smedstorp och hennes tjänstedräng Arvid Jönsson för att de uppbränt hennes man Jöns Jönsson och alla husen och boskapen som var därinne. Men Kerstin och Arvid nekade till detta, trots allvarliga förmaningar. Därför framkallades vittnena Sven Jonsson i Lilla Smedstorp, Kerstin Torsdotters son Håkan Persson i Vantekullen, Per Jonsson i Morläga och Per Bengtsson i Öjan.

Sven Jonsson sade gråtande att *Gud bättre mig att jag skall vittna mot min moder i en sådan grov sak, men jag får ingen ro om jag håller tyst med detta. Och hände sig så som Sven berättade att gubbens hustru Kerstin i Backastugan var bortgången två eller tre mil till sin släkt och gubben var allena hemma. Han var en kröpling och kunde själv inte hjälpa sig ut ur stugan. Då började Svens moder, hustru Kerstin i Smedstorp tala med sin dräng Arvid att han skulle gå och tända eld på torpet där (Arvids fader) var inne. Först ville inte Arvid men omsider lovade Kerstin att giva Arvid en ko för omaket. När hon ville giva honom två fick Arvid mod, och gick iväg, och var borta vid pass två timmar. När Arvid kom hem frågade hans matmoder om han hade beställt ärendet. Han svarade, Ja det brann så bra, efter det blåste oppå, elden brann i nävern oppå taket och de flög i vädret så att det sade firr, firr, firr efter.*

Så var Svens vittnesbörd om denna sak. Sven tillfrågades varför han inte förhindrat denna gärningen. Sven svarade att han låg så illa sjuk den tiden, att han inte kunde tala och inte förmådde gå ut själv. Detta intygades av grannarna.

Så framkallades Håkan i Vantekullen, Per i Morlejan och Per i Öjan. De kunde bara berätta att de såg elden. När de var på sina gårdar och när de kom till torpet, då var allt nedbränt. Både husen, gubben och boskapen. De berättade vidare att de var med att ta reda på den döda gubbens kropp. Där de fann kroppen fanns också en kniv under kroppen, som inte var där förut. De antog att den som satte eld på husen hade först stuckit kniven i gubben.

Eftersom saken inte hör hit till detta härad remitterades saken till sitt rätta forum.

Förmodligen avses här Lilla Smedstorp. Dessutom kan vi undra varför Öjan blivit omnämnd här eftersom Öjan ligger ett bra stycke från Sutarp.

Vid sommartinget i Heda den 8 juni 1643 kom för rätten Torkel Månsson i Lakarp. Han beskyllde Nils Brånd för stöld av ett par spannar i Lakarp.

Protokollet är långt och vi hoppar över detaljerna för att nämna vad som möjligen kan angå Öjan i detta mål.

Per i Stava berättade att samma natt som stölden skedde i Lakarp hade han varit i Smedstorp. Där hade Nils också visat sig och var då på väg till Öjan där han hade en *rågdrosse*. Per i Öjan berättade att Nils dagen efter stölden i Lakarp hade stått på logen i Öjan och druckit. Nils hade då bett Per följa med till Lakarp och stjäla getter som de skulle slakta. Per tackade nej till detta förslag. Per och Nils följdes i stället åt till Glasfallagärdet. Där ville Nils stjäla billen på en krok men Per rådde honom att avstå.

Som avslutning på anteckningarna i målet blev Nils Håkansson Bränd anklagad av Jon i Munkeryd för att han hade belägrat Jons broders änka, Karin i Smedstorp. För det dömdes Nils för mökränkning till 40 daler. Målet avslutas med noteringen att *Nils är en lösdrivare*.

Nils och Karin bodde och brukade i Öjan under 1650- och 1660-talet. Vi möter dem i några domboksprotokoll, i jordeböcker, mantalslängd samt i en militär roterings och utskrivningslängd. Det skulle ligga nära till hands att anta att Nils var son till Per i Öjan, men där fanns både Per Bengtsson och Per Nilsson vilket gör det svårt att veta vilken av dessa det var.

Vi kan konstatera att Nils och Karin hade åtminstone två barn, sönerna Per och Jon.

Vid höstetinget 1655 i Gränna klagade hustru Karin i Öjan över att Tore i Lakarp åtta dagar tidigare slagit hennes man, Nils i Öjan så att *han ligger till sängs och intet orkar*. Tore sade att han bara slog honom med handen. Hustru Karin säger att *han hof honom av hästen och därav bröt han sig i halsen, så att han pustar blodet*. Saken uppsköts till nästa ting. Då dömdes Tore i Lakarp till tre daler i böter för ett blodvite. Vi kan anta att Nils i Öjan då frisknat till.

Jon Nilsson	(1641), bonde, änklings 1714, omgift 1715
H1 ? Hansdotter	---, död omkring 1692
H2 Kerstin Svendsdotter	1668, från Bultsbol, död 1714 av stingfluss
H3 Brita	---, från UGGLEHULTS ÄGOR, g 1716
Barn: Nils	1694-05-12,
Lars	1695-05-11, g 1710 m Kerstin Jonsdotter, se nedan
Per	1698-05-10,
Kerstin	1702-04-09,
Per	1709-12-16,

Jon var troligen son till Nils och Karin i Öjan, omnämnd i längderna under 1650- och 1660-talen. Jon var först gift med en dotter till Hans Nilsson och Kerstin Jonsdotter i Gyllinge. Efter hennes död gifte han sig med Kerstin Svendsdotter, som var dotter till bonden Sven Larsson i Bultsbol. Efter hennes död 1714 gifte sig Jon med Brita från UGGLEHULTS ÄGOR.

Jon hade troligen två systrar, Kerstin och Ingeborg som dog i Öjan 1697 och 1699, båda 53 år gamla. Jon och hans hustru bodde kvar i Öjan ännu 1729, möjligen på ägor.

Vid höstetinget 1729 uppvisades en handling vid tinget, där *gamle mannen Jon Nilsson från Öjan tillstår sig vara skyldig sin son Per för undfånget*

lån tid efter annan 39 daler kopparmynt, och därför överlämnat till honom en del smedjeredskap samt diverse annat lösöre.

Kanske blev Jon Nilsson torpare på Öjans ägor på äldre dar. År 1740 dog torparen Jon på Öjans ägor, 99 år gammal. Det kan vara samma Jon. Jag gissar att han bodde på Hybblelyckan i sydost.

Ur domboken för 1692 får vi lite uppgifter om Jon i Öjan. Det var i ett mål som rörde trolldom. *Qvinfolket* Ingeborg Svendsdotter från Långlidens ägor i Gränna socken hade vid både Vista häradsrätt och vid Gränna rådstuvurätt under 1691 anklagats för trolldom. Hon hade varit i Staffanstorp och Gyllinge under våren 1692 och lämnat *trollknutar* efter sig. Hon hade haft samröre med *Brita Nippertippa* i Haddåsen.

I Smedstorp hade man också anträffat *trollknutar* som hon misstänktes för att ha lagt där. Jon i Öjan var med på båda platserna för att hjälpa sina grannar. Se närmare om detta under Staffanstorp och Smedstorp.

Vid hösttinget 1694 blev soldaterna Måns Larsson Pors i Porsarp och Jöns Gudmundsson Kyhl i Gyllinge instämnda till tinget för att de försummat gudstjänsten i kyrkan. De hade i stället suttit hos Jon Nilsson i Öjan och druckit. Måns påstod sig ha varit sjuk och icke druckit det ringaste. Länsman frågade *huru kunde du timra när du var sjuk.*

Jon i Öjan tillstod att Måns varit med och timrat, men att han varit sjuk och då timrat endast litet om torsdagsmiddagen. Jöns Kyhl sade att hans hustru gick till kyrkan och han var ensam hemma med sina två små barn. Han tillstod dock att han legat över natten i Öjan till söndagsmorgonen. Då gick han hem och då hade hans hustru gått till kyrkan, och han var hemma hos barnen.

Jon i Öjan sade att soldaterna satt en stund på aftonen och drack, men icke längre in på natten. Nils Larsson i Glasfall som också varit med vid samma tillfälle i Öjan och timrat sade att *Porsen timbrat men klagat över ont i ryggen.* Jon i Öjan bedyrade på det allrahögsta att inget öl varit framme utan han igenlåst sina dörrar innan han reste till kyrkan. Rätten ansåg att länsmannen inte kunnat helt bevisa något brott och lät soldaterna slippa påföljd.

Vi kan av denna anteckning ur domboken se att Jon i Öjan 1696 timrade nya hus. De som timrade var soldaterna Kyhl och Pors samt Nils Larsson i Glasfall. Soldater har i alla tider varit duktiga på att timra och bygga. De timrade ladugårdar som vi har i bygden från äldre dagar kan vi nästan säkert hävda att de timrats av soldater.

Jon Nilsson var i sitt första äktenskap gift med en dotter till Hans Nilsson och Kerstin Jonsdotter i Gyllinge. Vi vet inte vad hon hette i förnamn, men hon dog troligen under de första åren av 1690-talet. Kyrkoböckerna började föras 1693. Vi vet att Jon Nilsson betalade något till kyrkan under 1693, enligt kyrkoräkenskaperna.

Det kan ha varit något som hade med hustruns död och begravning att göra. En tid efter hennes död blev det oenigheter mellan Jon Nilsson och hans svärföräldrar i Gyllinge. Det gick också till handgripligheter. Domböckerna berättar följande:

Vid hösttinget den 3 oktober 1693 klagade Hans Nilsson i Gyllinge med sin hustru Kerstin Jonsdotter över sin före detta måg, Jon Nilsson i Öjan. Av klagoskriften har hämtats följande:

Vid förtiden Olsmässan kom Jon Nilsson löpande från Öjan över vårt gårde. Han hälsade icke på dem som arbetade där utan med en grym och farlig uppsyn frågade han tjänstefolket och sprang vidare mot gården. Det syntes att han hade ont uppsåt och han ombads därför att inte gå fram till gården i Gyllinge men han sprang ändå vidare. Kerstin Jonsdotter satt och vaggade sitt dotterbarn när hon blev varse Jon Nilsson. Hon tilltalade honom och försökte lugna honom. Jon tog barnet och det såg ut som om han skulle slå det. Sedan släppte han barnet och tog snabbt en tjock ruska från marken och gav henne åtskilliga hårda slag både i ansiktet och mot det högra ögat men också på armarna, höfterna och ryggen. "Andedräkten tog han från mig". Hon ropade på hjälp av skördefolket. De hörde henne och blev förfärade. Under lång tid var sedan ögat igensvullet, hon hade många sår och svullnader på armarna, ryggen och höfterna. Hon har sedan inte kunnat sitta och inte heller ligga och har inte kunnat sköta sina sysslor.

Till vittnen åberopades gamle länsman Per Andersson i Bankaby och Nils i Glasfall. De intygade hennes skador. Som vittne hördes också torparhustrun Anna Rasmusdotter från Staffanstorps ägor. Hon var med på gårdet när Jon kom. När de såg honom komma följde Kerstin Jonsdotter gossen hem till gården. Litet därefter kom Jon fram och frågade efter sin gosse. Pigan svarade att han inte var där. Då gick Jon fram till byn och lite därefter hördes larm från byn och strax därefter kom Kerstin tillbaka och då var hon blåslagen, som vittnats om ovan.

Jon Nilsson hade svarat skriftligen med följande, även detta något förkortat innehåll:

Han förnekade helt att han slagit sin svärmoder och beklagade sig över deras kärlekslöshet och att hon i stället påkastat honom bannor och skällsord. Han hade vid tillfället kommit till Gyllinge i sin ämbetsförrättning att räkna säden. Därvid hade Kerstin Jonsdotter med hugg och slag överfallit honom. Jon skriver också att hans svärföräldrar tagit ifrån honom hans skällko. Jon hade åberopat Sven Persson i Smedstorp som vittne.

Kerstin Jonsdotter förnekade skällsord som helt osanna och vidhöll sina övriga uppgifter. Om Sven Persson i Smedstorp sade Kerstin att han är hennes största avundsman därför att hennes syster Anna slagit Svens fästmö för två år sedan. Men sedan dess har bägge varit till Herrens Heliga Nattvard och således är den ovänskapen förlåten. Som vittne nr två åberopade Jon soldaten Måns Pors. Mot honom sade Kerstin att Jon vittnade med honom på *Stunden*, alltså vill han vittna med honom igen.

Sven sade efter avlagd ed att han dagen efter Jakobsmässodagen i somras skulle räkna säden i Gyllinge. Sedan han räknat bad Hans Nilsson honom att komma med upp till gården och fick ett stop dricka. Medan de satt på gården, var Jon i Öjan ditkommen. Jäntan kom upp i gården och sade att Jon kommer. De gick då ut och då kom hustru Kerstin och var blodig på armen och blå i ögonen och rödskollit på halsarna, sägandes *Detta har jag idag fått för mina ägodelar*. Sven uppgav vidare att Kerstin vid samma tillfälle uppgivit att Jöns i Gåsabol blivit sjuk och fått ont om natten och skickat bud till Gyllinge efter brännvin. Hans började då gråta och sade *Gud nåde mig om jag mister honom*.

Det framkom också uppgifter om att Jon i Öjan varit elak mot sin hustru och slog henne, således dottern till Hans och Kerstin i Gyllinge.

Allmogen vid tinget tillfrågades om Jon i Öjan men svaret blev att denne var en ärlig, beskedlig och trovärdig sockneman, och att han med sin *framledna salig hustru väl och berömmeligen hade sammanlevat*. Bland dem som på detta sätt berömde Jon Nilsson antecknades i domboken Jon Nilsson i Sjögetorp, Nils Larsson i Sväm och Håkan Svensson i Stava,

Rätten dömde Jon till böter för att han givit hustru Kerstin Jonsdotter i Gyllinge tre blånader. Vad gäller skällkon fick Jon återkomma till tinget med bevisning i detta ärende.

Den 17 februari 1694 togs detta mål åter upp vid tinget. Hans Nilsson och hans hustru Kerstin Jonsdotter blev då förlikta med sin före detta måg Jon Nilsson i Öjan.

Vi har sett att Sven Person i Smedstorp kom till Gyllinge med uppdrag att räkna säden. Jon i Öjan tycks också haft ett sådant *ämbete*. Vi kan anta att sockenstämman gav sådana uppdrag. Att räkna säden hade koppling till någon av skatterna, förmodligen till kyrkan. Sven Person hade också ett annat uppdrag, nämligen att till länsman och präst meddela vilka personer som inte gått till kyrkan. Detta kyrktvång var särskilt hårt vid vissa storhelger och böndagar. Om någon stannat hemma och kanske dessutom arbetat, då blev det än värre. Att begå andra brott på sabbaten blev också försvårande, om någon varit i slagsmål, varit överlastad av starka drycker eller kanske svurit.

Per Svensson i Narbäck hade av länsmannen anklagats för att ha huggit ned några ekar på Narbäcks marker men Per Svensson nekade till detta. Han erbjöds då möjlighet att med sex vittnen fria sig från åtalet. Han inställde sig vid vintertinget 1694, åtföljd av Jon Nilsson i Öjan, Måns Persson i Smedstorp, soldaten Måns Larsson Pors, bonden Nils Jonsson i Porsarp och rusthållaren Lars Jonsson i Erstorp. Genom deras vittnesmål friades Per Svensson från misstanken.

År 1695 inlämnade befallningsmannen Anders Folling en lista över rotebönder som efter ett avräkningsmöte i Östad den 23 april hade skulder till soldatehållet. Bland de uppräknade återfanns Porsarps rote med Nils i Porsarp, Jon i Öjan och Sven i Smedstorp. De var skyldiga till soldaten fyra daler och dessutom fick de böta tre daler vardera.

Länsmannen Harald Arvidsson anklagade år 1696 åtskilliga bönder i Ödeshögs, Röks och Svanshals socknar för att de försummat röjningen på jägarplatser på Omberg. Han yrkade på böter. Bland dessa bönder kan nämnas följande: Jöns i Rossholmen, Måns Ryttare i Lilla Krokek, Tyres i Stora Krokek, Per Svensson i Narbäck och Jon i Öjan.

Vid vintertinget den 14 februari 1698 dömdes bonden Jon Nilsson i Öjan att böta två kannor vin till Ödeshögs kyrka. Bakgrunden var *hans oanständiga åtbörder och tal* mot kommissarien och kronolänsmanen på mantalskrivningen i Sunneryd.

Vid tinget den 29 maj 1699 i Åby blev Jon Nilsson i Öjan beskylld av Sven Månsson i Porsarp för att han förra året haft boskapssjuka på sina får. Sven Månsson åberopade fyra vittnen på detta. Det var soldaten Jöns Kyhl, pigan Brita Jönsdotter, pigan Ingiäl Andersdotter och konan Karin Karlsdotter. Jon Nilsson ville inte godkänna vittnena men åberopade andra vittnen till sin egen fördel.

Det var Sven Persson i Holkaberg, hans broder Måns Persson i Stora Smedstorp, Lars Knutsson i Staffanstorp, Nils Larsson i Glasfall och Josef Jönsson i Haddåsen. Dessa var *ärliga bönder*, och samtliga sade sig aldrig hört att det hos Jon i Öjan skull funnits någon smittosam boskapssjukdom. Samtliga erbjöd sig avlägga ed på detta. Inte heller Ösiö socknemän hade hört något om boskapssjuka hos Jon i Öjan.

Pigan Brita berättade att när hon var hos Jon i Öjan för fyra år sedan hade Jon begravt en levande ko som hade kosjukan. Därtill nekade Jon. Brita erbjöd sig därpå avlägga eden. Hon uppgav vidare att Jon sålt en ko som haft samma sjuka.

Pigan Ingiäl som tjänt hos Jon i Öjan samma år som Jon sålde den sjuka kon på Skänninge marknad, berättade att samma ko det året varit sjuk i rödsjukan. En ko som var sjuk hade Jon den hösten slaktat.

Härvid inställde sig Sven Månssons fader, Måns i Kopparp, och uppgav att många hört att Jon i Öjan haft sjuk boskap. Härpå svarade Jon i Öjan att Månses son Sven i Porsarp givit fadern en ko för att han skulle vittna mot honom. Sven nekade till detta och sade att fadern köpt en ko av honom.

Soldaten Jöns Kyhl sade att Jöns hustru Kerstin Svensdotter i Öjan för några år sedan sökt bot och läkedom för deras boskap som haft kosjukan. Hon fick också läkemedel av honom. Han hade också hört att en ko hos Jon Nilssons dött av rödsjukan.

Detta mål medförde inget beslut av rätten. Möjligen återupptogs målet senare.

Vid sommaringet 1704 blev Jon Nilsson i Öjan åberopad som vittne i ett mål mellan Jöns Månsson i Kopparp och dennes svåger Jöns Larsson i Lilla Smedstorp. De hade varit i slagsmål med varandra och vittnena fick intyga deras skador. Se närmare härom under Kopparp.

Vid vintertinget 1709 var Jon Nilsson i Öjan åberopad som vittne till en förlikning mellan Lars Knutsson i Staffanstorp och *kvinnspersonen* Karin Olofsdotter i Börstabil. De båda hade gjort sig skyldiga till lönskaläge och Karin Olofsdotter blev med barn. Se mera härom under Staffanstorp.

Jon Nilsson i Öjan samt Lars Knutsson i Staffanstorp hade gått i borgen för Jöns Månsson i Kopparp rörande rusthållet men vid vintertinget 1709 förklarade både Jon och Lars att de inte längre kvarstod som borgensmän, varför Jöns fick skaffa sig andra sådana.

Vid sommaringet 1709 förekom ett mål där handelsmannen Johan Vetter i Skänninge hade någon skuldfordran mot Jon Nilsson i Öjan.

Lars Jonsson	1695-05-11, bonde i Öjan
H Kerstin Jönsdotter	(1695),
Barn: Jon	1714-01-24,
Kerstin	1716-03-06,

1710 vigdes Lars Jonsson i Öjan, efter sin fader brukande, med pigan ärliga och gudfruktiga Kerstin Jönsdotter på Stava ägor. Så uppger vigselboken. Då uppstår frågan hur detta kan stämma. Lars var född 1695 och var vid vigseln i så fall endast 15 år. Eller skall vi anta att Jon Nilsson i Öjan hade någon son från sitt första äktenskap som också fått namnet Lars. Det var i så fall innan kyrkoböckerna började föras.

Eller är årtalen i vigselboken eller födelseboken felaktiga? Kerstin Jönsdotters bakgrund är inte klarlagd. Hon var kanske dotter till Jöns och Ingrid på Stava ägor. De är kända från en anteckning i kyrkoboken. Lars och Kerstin i Öjan är inte omnämnda efter 1716 och har troligen flyttat från Öjan.

Per Andersson	(1675), bonde i Öjan
H Maria Jönsdotter	----, d t Jon Nilsson i Öjan.
Barn: Jöns	1711-10-25, död 8 d gammal,
Ingrid	1712-10-29,
Kerstin	1714-12-16,
Anders	1717-08-22,
Per	1725-05-16,

Per och Maria gifte sig 1710. I vigsellängden uppgavs Per vara född i Södra Bråten. Han var troligen son till bonden Anders Persson, som dog i Södra Bråten 1713, 70 år gammal. Maria uppgavs vara från Öjan. Det uppgavs också att hon fått del i gården efter fadern. Hon var således dotter till Jon Nilsson och hans första hustru.

Per och Maria flyttade omkring år 1729 till Ödeshög. År 1749 dog gamle Per Andersson Hult på Ösiö by ägor, 74 år gammal. Det kan vara han.

Det framgår av ett antal domboksanteckningar att Per Andersson drabbats av en del problem. Det talas om sjukdom men också om dryckenskap. Här följer ett antal sådana fall ur domböckerna.

Nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge besvärade sig vid höstetinget 1721 över att Per Andersson i Öjan utfarit mot honom med skällsord. Åtskilliga vittnen intygade detta. Det framgick också att Per Andersson legat sjuk sista året och *skall hans förstånd hos honom mycket fattas*. Där talas också om Per Anderssons dryckenskap. Rätten dömde Per Andersson till böter.

Bonden Jöns Hansson i Gåsabol hade till vintertinget 1725 instämt Per Andersson i Öjan för det att denne den 16 januari samma år hade överfallit honom med grova skällsord och kallat honom *kiätlatiuf och gamla skänk*. Som vittnen hörde Lars Knutsson i Staffanstorp och Östen Jonsson i Porsarp. De berättade att då Per Andersson skulle byta egendomen efter sin hustrus mormor, Jöns Hanssons mor, hört Per Andersson kalla Jöns Hansson för tjuv. Per Andersson dömdes till böter.

Per Andersson i Öjan hade till vintertinget 1725 instämt Jöns Hansson i Gåsabol och Nils Hansson i Gyllinge för att de disponerat kvarlåtenskapen efter deras avlidna moder, Kerstin Jönsdotter och att han inte fått ut sin arvslott. Både Jöns och Nils hävdade att Per Andersson redan utfått sin andel. Per hade vid flera tillfällen avhämtat persedlar i Gyllinge. Rätten ålade dem att upprätta ett fullständigt inventarium över kvarlåtenskapen.

Saköreslängden för detta vinterting upptar endast tre saker, därav Per Andersson i Öjan, böter för skällsord.

Vid sommartinget 1729 dömdes Per Andersson för snatteri till hemligt skriftermål. Per Andersson var icke själv närvarande. Bakgrunden var att hustrun Maria Persdotter i Öjan instämt Per för att denne bortfört ett *fårkreatur* av vilket han ägde endast en femtedel. Per Andersson hade sålt *fårkreaturet* i Linköping.

Jöns i Färgeshult hade till höstetinget 1730 instämt Per Andersson, förr bosatt i Öjan, men nu i Ödeshög, om en skuld på 10 daler silvermynt. Per Andersson medgav att han var skyldig denna summa och ville efter hand betala varpå käranden lämnade honom anstånd i 2 års tid.

Maria Persdotter i Öjan omnämndes ovan i en dombok från 1729. Hon hade tydligen någon del i gårdsbruket eftersom hon ägde 4/5 av ett får och Per Andersson den återstående femtedelen. Faktiskt en ganska intressant sak detta. Hur kom det sig att de inte ägde hälften var av fåret?

Vi känner inte Maria Persdotter i övrigt. Av död- och begravningsboken framgår att 1776 dog bondeänkan i Öjan Maria Persdotter av ålderdom, 79 år gammal. År 1726 föddes en dotter till Jöns Bergman och Maria Persdotter i Öjan. Jöns Bergman var ryttare och han hade möjligen bott i Öjan eller på Öjans ägor redan tidigare. Men 1728 dyker ett nytt namn upp i Öjan. Det var Erik Larsson. Hans hustru hette också Maria Persdotter

Per Persson från Öjan avled 1731 i en ålder av 58 år. Vem denne Per Persson var vet vi inte.

Erik Larsson 1700, bonde i Öjan

H Maria Persdotter 1700,

Barn: Kerstin ----, g m Jakob Isaksson i Björstorp, V Tollstad

Lars (1726), gift 1763 m Anna Andersdotter i L Krokek,

Maja 1728-11-06, gift 1751 med Lars Nilsson från Gyllinge

Brita 1730-03-25, gift med Per Jonsson i Krokek

Cecilia 1733-10-28, gift 1767 med Lars Jonsson, se nedan

Elin 1737-11-27, , gift 1766 med Johan Nilsson, se nedan

Katharina 1741-06-06,

Jöns (Anders) 1745-01-02, gift 1771 och utflyttad till Staffanstorp

Jag har inga uppgifter om bakgrunden för Erik och Maria. De dyker upp i Öjan 1728. Varifrån de kom är okänt. Någon vigseluppgift har jag inte funnit, varesig i Ödeshögs kyrkoböcker eller i grannsocknarna. Möjligen hade några av deras barn fötts innan familjen kom till Öjan.

Några av de barn som vi säkert vet föddes i Öjan har inte heller blivit antecknade i födelseboken. Dessutom har för några av barnen andra namn antecknats i födelseboken än de som senare använts. Alla barnen var friska

och levde till vuxen ålder. Någon osäkerhet kan finnas rörande rätt namn och rätt födelsetid eftersom namnen tydligen ändrats senare.

Erik Larsson dog av bröstsjuka den 3 oktober och begravdes den 13 oktober 1765 och Maria Persdotter dog 8 juni 1776 av ålderdoms bräcklighet.

Av bouppteckningen efter Erik Larsson 1766 framgår att han hade två söner Lars och Jöns samt fem döttrar, Kerstin, Maja, Brita, Katharina och Elin. Brita var gift med bonden Jan Larsson i Sjögetorp. Katharina och Elin var ännu ogifta och omyndiga.

Kerstin var troligen född i Maria Persdotters första äktenskap och således styvdotter till Erik Larsson och halvsyster till de övriga ovan uppräknade barnen. Kerstin gifte sig 1752 med fjärdingsmannen Jakob Isaksson i Björstorp i Västra Tollstad. Erik Larsson uppgavs vara skattebonde vilket tyder på att han skatteköpt Öjan.

Håkan Jonsson i Munkeryd hade till hösttinget 1732 instämt Erik Larsson i Öjan angående åverkan på Håkans skog. Parterna förliktes, Lars fick till Håkan utge tre daler silvermynt. Det var vid denna tid ännu oklart var gränserna mellan byarna gick.

Vid sommartinget 1736 var Erik Larsson åberopad som vittne. Det var i en tvist mellan Elias Östensson i Börstabol och Jon Larsson på Askaremå-lens ägor i Adelöv.

Vid hösttinget 1739 var både Erik Larsson och hans hustru åberopade som vittnen. Det gällde en tvist mellan gästgivaren Johan Berg i Holkaberg och drängen Jöns Persson i Narbäck. Mera härom finns att läsa under Holkaberg.

Vid hösttinget 1749 hade Erik Larsson i Öjan instämt rusthållaren Håkan Jonsson och hans hustru Maria Hansdotter i Munkeryd. Det gällde ett utspritt rykte om Eriks och Marias dotter, Maria Eriksdotter. Ryktet påstod att hon vid ett samkväm i Munkeryd olovligen skulle ha borttagit en silversked. Parterna kom före vid tinget och då hade de blivit förlikta, varmed alla var nöjda.

Av domboken 1753 framgår att Erik Larsson uteblivit från vargskall. Han uppgav att han varit sjuk och att han i sitt ställe sänt sonen Lars. Denne hade därvid glömt att ta vargnätet med sig. Sven Persson i Lakarp och Castenssoni Holkaberg var instämnda samtidigt av samma orsak. 1738 omtalas Erik Larsson som värderingsman vid bouppteckning efter avlidne Lars Knutsson i Staffanstorp.

Vid hösttinget 1759 åberopades Erik Larsson som vittne i en tvist i Lakarp.

Vid hösttinget 1760 antecknades i domboken ett antal hemman som värderats för skattelösen. Det är hemmanen Boet till Jonas Andersson och Måns Jonsson för 250 daler silvermynt, Stava för åboarna Johan Svensson och Håkan Jonsson till 300 daler silvermynt och Öjan för åbon Erik Larssons räkning till 146 daler silvermynt. Vi kan därför anta att det var Erik Larsson som år 1760 skatteköpte Öjan.

Skjutsarna vid gästgivargården i Holkaberg krävde stora insatser av alla bönderna i bygden. Vid hösttinget 1758 hade utsagts att varje helt hemman,

om ett mantal, skulle hålla fyra hästar för skjutsar enligt ett visst schema. För Öjans del, ½ mantal, blev det således två hästar.

Vid vintertinget 1762 hade gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg låtit instämna bonden Erik Larsson i Öjan för att han flera gånger försummat dessa hjälpskjutsar. Det framkom då att Erik Larsson *var gammal och sjuk och oföhr* och han påstod sig vara oskyldig. Han ville ha anstånd till nästa ting för att bevisa detta. Rätten beviljade detta uppskov.

Målet uppkom på sommartinget 1762. Då hade Erik Larsson inlämnat en motstämning, dels för ohemul lagsökning och dels för oordning i skjutsens uttagande. Han nämnde att gästgivaren själv skjutsar då vägarna är goda men kräver hjälp när vägarna är dåliga. Därför yrkade Erik Larsson lagens ansvar och ville ha ersättning för rättegångskostnaden.

Vid uppropet omtalade Erik Larson att hans första vittne Elias Östensson i Porsarp inte infunnit sig, ändå att Erik i två mäns närvaro meddelat honom. En berättelse från Elias Östensson samt de övriga i *grannhållet* om ordningen med reservskjutsen vid Holkaberg upplästes och lades till handlingarna.

Två andra vittnen, Per Svensson och Peter Johansson hördes. Per Svensson hade i tio års tid tjänat som hållkarlar vid Holkaberg. Det framkom av deras vittnesmål att det icke varit några stora problem med deltagandet i skjutsarna från Erik Larssons sida. Utslaget i målet skulle komma senare. Jag har inte funnit detta.

Vid sommartinget 1762 hade kronoskogvaktaren Johan Sundvall instämt drängen Lars Eriksson i Öjan, Erik Larssons son, för att denne huggit ned en ek på Stora Krokeks ägor. Det fanns vittnen på detta, bonden Håkan Nilsson i Börstabol och änkan Maria Larsdotter i Stora Krokek. De hade sett spår i snön och följt efter i dessa spår och kommit till Öjan.

Där upphörde spåren och där träffade de drängen Lars som höll på med något hygge i boden och kom ut därifrån med något rått eketrä i handen. De hade också träffat hans fader, gamle mannen Erik i Öjan. De frågade denne om han sett någon som rest förbi Öjan, men han nekade till detta. Lars Eriksson nekade till att ha huggit någon ek på Stora Krokeks ägor. Rätten friade honom från åtalet.

Vid hösttinget 1765 inlämnades och upplästes ett testamente som skattebonden Erik Larsson i Öjan med sin hustru Maria Persdotter upprättat. Av detta framgick att hans styvdotter, Kerstin Jönsdotter, skall få lika arv med de övriga barnen. *Det åligger därför Kerstin Jönsdotter att ofördröjligen härav genom avskrift tillstålla de övriga syskonen, Erik Larssons övriga arvingar, behörig del av testamentet, vilket genom påskrift antyddes.*

Vid sommartinget 1767 hade Jöns Håkansson i Börstabol instämt Peter Andersson i Hägestad. Jöns krävde att denne skulle betala en skuld på 18 daler silvermynt från en auktion i Öjan den 3 oktober 1766. Peter Andersson ålades av rätten att betala. Vid hösttinget 1766 följde flera sådana stämningar, bl.a. mot Kerstin Jönsdotter i Björstorp. Auktioner samlade mycket folk.

Vid sommaringet 1767, hade Lars Eriksson, då bonde i Lilla Krokek, instämt sina svågrar, Lars Nilsson och Johan Nilsson i Öjan. Han krävde av dem 90 daler silvermynt för förbättringar som Lars gjort på stugan i Öjan, innan han flyttade därifrån. Svågrarna ansåg att kravet var felaktigt och hade från sin sida återstämt Lars för obefogad stämning. De ansåg dock att de kunde acceptera någon ersättning. De förliktes därefter på så sätt att två nämndemän skulle göra en ny värdering. Därefter skulle svågrarna genast betala till Lars Eriksson det belopp som den nya värderingen kommit fram till.

Under Erik Larssons tid i Öjan har vi också anteckningar rörande andra människor. Det var änkan, hustru Elin som avled i Öjan år 1740 och begrovs den 9 mars. Hon var 70 år gammal. Vi har också från 1735 anteckningar om *en nystadder soldat Hans med hustru* som bodde i Öjan. Mera vet vi inte om dessa personer.

Lars Eriksson	(1726), bonde i Öjan åren 1763-1765,
H Anna Andersdotter	(1736), d t bonden Anders Månsson i L Krokek
Dottern Lena	1764-03-09

Lars var son till Erik Larsson och Maria Persdotter i Öjan, se ovan. Anna var dotter till Anders Månsson och Kerstin Jonsdotter i Lilla Krokek. Lars och Anna gifte sig 1763 och bodde i Öjan till 1765. De brukade därefter en gård i Norra Kärr i Gränna socken.

Därefter flyttade de till Lilla Krokek och övertog hennes föräldragård. De flyttade 1776 till Amundeby men återfinns på 1790-talet i Stavreberg.

I domboken för 1755 har Lars och flera andra blivit instämnda med påstående att de tillgripit sädeskärvar på ett gärde i Stockseryd och därmed fodrat sina hästar i Skansbacken. De hade deltagit i en transport från Sik i Heda och söderut. Hur målet slutade har jag ingen uppgift om.

Vid sommaringet 1761 hade länsman Fellbom instämt bonden Lars Eriksson i Öjan för att han på fastedagen varit drucken i kyrkan. Lars Eriksson ville inte erkänna detta och därför hördes vittnena- De var Elias Östensson i Porsarp och Anders Johansson i Skälaby. De intygade att när Lars Eriksson kom in genom kyrkdörrarna och skulle gå in i stolrummet var han drucken. De ville inte gärna släppa in honom.

Men Lars Eriksson hade ändå satt sig där och sedan ville han sjunga. Därefter hade han somnat. Ganska få i kyrkan hade märkt detta och därför hade ingen förargelse uppkommit. Lars Eriksson hade icke förut pliktat för dryckenskap. Länsmannen hemställde om rättens prövning. Enligt saköreslängden bötdade Lars Eriksson för att han varit drucken i kyrkan.

Vid hösttinget 1766 hade Lars Eriksson, då bonde i Norra Kärr i Gränna socken, instämt sin mor Maria Persdotter samt sina syskon. Han krävde att han måtte få tillträda och bruka sin andel av föräldragården i Öjan. Han ville också ha 61 daler silvermynt som han haft i utlägg för sina föräldrars behov. Slutligen ville han att hans systrars män, hans svågrar, skulle återbära sina hemföljder.

Det blev en ganska omfattande process. Det är alltid påfrestande med tvister mellan familjemedlemmar. Lars Eriksson hade just då lämnat sitt föräldrahem. Kanske tyckte han att han som äldste sonen skulle få överta föräldragården efter faderns död. Han kanske var besviken. Kanske var det också en sorgereaktion efter faderns död. Häradsrättens bedömning blev att Lars Eriksson fick nej på sina krav.

Mera om Lars Eriksson och hans familj finns att läsa under Lilla Krokek och under Stavreberg.

Lars Nilsson	1730-06-28, bonde,
H Maria Eriksdotter	1728-11-06, d t Erik Larsson ovan, g 1751
Hans	1751-03-01

Lars och Maria gifte sig 1751 och bodde i Öjan något år men flyttade sedan till Ödeshög. Lars var son till Nils Hansson och Maria Larsdotter i Gyllinge. Maria var dotter till Erik Larson och Maria Persdotter i Öjan, se ovan.

Enligt domboken 1753 hade Nils Hansson syskonbarn i Öjan. Det fanns alltså flera släktrationer mellan Öjan och Nils Hanssons släkt i Gyllinge.

Hur gick det sedan för Lars och Maria i Ödeshög? De bodde först i Ödeshögs skattegård, sedan hade de ett torp på Klockargårdens ägor. Maria Eriksdotter dog av rödsot, 57 år gammal år 1782. Då hade de ett torp på Kråketorps ägor. År 1795 dog bonden Lars Nilsson i Kråketorp, 62 år gammal, av lungshot.

Johan Nilsson	(1732), bonde i Öjan åren 1766 ó1807,
H Elin Eriksdotter	(1737-11-27),
Barn: Lena	1767-02-08, g o 1795 m Samuel Eriksson från Stora Åby
Stina	1771-03-24, g 1806 med Jonas Nilsson från Glasfall
Maria	1775-07-06, död av massel 19 oktober 1775.
Nils	1777-01-13, förkvävd 27 maj 1777.
Nils	1778-07-10, blev bonde i Rossholmen

Johan Nilssons bakgrund är okänd. Han var troligen dräng i Öjan när han 1766 gifte sig med Elin Eriksdotter. Hon var dotter till Erik Larsson och Maria Persdotter i Öjan. De var sedan bönder i Öjan under 30-40 år. De har utöver de barn som nämnts ovan förmodligen fått en dotter Stina, kanske 1768, som enl. kyrkoboken dog av slag 1769. Elin Eriksdotter dog 20 juli 1800 av bröstfeber, 59 år gammal. Johan Nilsson dog av bröstfeber 1807.

Bouppteckningen efter Elin Eriksdotter upptog tillgångar om 365 riksdaler, därav fastigheten, halva Öjan, till 277 riksdaler.

Lars Jonsson	1739 i Rök
H Katharina Eriksdotter	1741-06-06, d t Erik Larsson ovan
Barn: Katharina	1768-03-11, g m Jonas Samuelsson på Häggestads ägor
Maria	1771-02-28, g 1799 m Erik Jonsson från Grenna socken
Sara	1776-12-11, g m Lars Abrahamsson, Stora Smedstorp
Peter	1782-02-12, död av "hetsig sjuka" 1785

Lars Jonssons bakgrund är okänd. Han var född i Rök men han var dräng i Öjan när han gifte sig med Katharina Eriksdotter. De var sedan bönder i Öjan ett 30-tal år framåt. Lars Jonsson dog 1805 av svullnad och värk. Katharina Eriksdotter dog 1806. Hos dem bodde deras mödrar, hennes moder som hette Maria Persdotter och dog 1776, samt hans moder Kerstin Olofsdotter. Hon dog 1785 av ålderdom, 85 år gammal.

Dottern Sara Larsdotter dömdes 1804 för lönskaläge tillsammans med drängen Jakob Hansson. Denne nekade men han dömdes vid höstetinget 1804 till böter och kyrkoplikt samt till underhåll av deras son, som Sara födde den 1 oktober 1804.

Efter Lars Jonssons död blev deras gård såld genom offentlig auktion den 23 november 1805 till Jan Johansson i Amundeby. Av kontraktet framgår att Jan Johansson skall till änkan Katharina Eriksdotter bygga *en liten stuga med allt inunder. Änkan Katharina Eriksdotter skall också ha i spannmål årligen tre tunnor strid säd, en tunna råg, en tunna korn, 24 kappar blandkorn och åtta kappar örter, vilket skall utbetalas varje år till 2 februari. Hon skall också ha föda för en ko och två får vinter som sommar bland ägarens djur och fodras försvarligen över vintern bland sina kreatur, ett kapplands linfröjord samt kålgårdsjord. Därutöver skall hon ha kyrko- och kvarnskjuts tillika vedbrand att årligen åtnjuta hemma på backen.* Ett förmodligen ganska vanligt undantagskontrakt.

Kontraktet undertecknades i Öjan den 23 november 1805 i närvaro av vittnena Håkan Jonsson och Jonas Håkansson i Börstabol. Katharina Eriksdotter dog den 20 februari 1807 av bröstfeber och hon kunde alltså inte särskilt länge njuta av sitt undantag i Öjan.

Bouppteckningen efter Lars Jonsson 1805 visade att han efterlämnade fyra barn, sonen Jonas myndig, Katharina gift med Jonas Samuelsson på Häggstads ägor, dottern Maria gift med soldaten Bom, dottern Sara ommyndig. Det uppräknades koppar, järnsaker, från stugan, köket, mjölboden, stalllet och vagnshuset.

I vagnshuset fanns bl.a. *en färdevagn, en bulthjulsvagn, en kärrhäck, en gammal häck, två ärjekrokar, en dyngebotten, ett par järnskodda kälkar, ett par oskodda kälkar och en gammal harv.* Vidare uppräknades den avlidnes gångkläder, säng och linkläder, tre hästar, nötkreatur, en kviga och tre kalvar, 10 får, svin, glas och stenkärl, böcker (en bibel och psalmböcker). Tillgångarna uppgick till 387 daler. Under gäld och skuld upptogs 427 daler.

Vi kan dra den slutsatsen att det i Öjan efter Erik Larssons tid fanns två bönder i Öjan, således två bönder i sambruk eller någon sämjedelning.

Samuel Eriksson	1767-03-22 i Stora Åby, bonde i Öjan
H Lena Johansdotter	1767-02-08, d t Johan Nilsson i Öjan, se ovan
Barn: Maja Lisa	1796-06-12,
Anna Lotta	1800-10-10,

Samuel och Lena gifte sig 1795. Han var son till Erik Svensson och Brita Jonsdotter i Åsa, Stora Åby socken. Lena var dotter till Johan Nilsson och hans hustru Elin Eriksdotter i Öjan. Båda tjänade vid giftermålet i Brodde-

ryd men de bosatte sig efter giftermålet i Öjan. De flyttade omkring 1813 från Öjan till Stora Åby.

Vid 1700-talets slut var det fortfarande medlemmar av samma släkt som brukar jorden i Öjan, som fanns där i början av seklet. Vi ser också att det finns två bönder i Öjan. Två gårdar håller det på att bli. Vid storskiftet 1807 skulle detta ordnas mera definitivt.

Jan Johansson	1766-12-24 i Stora Åby. Bonde, död i bröstfeber 1821.
H Stina Jonsdotter	1773-06-20,
Barn: Jonas	1799-04-16 i Stora Åby, "kluven läpp". Gift, se nedan
Maja Stina	1802-06-06 -"- , utfl t Ösiö Skattegård 1824.

Jan Johansson köpte ena halvgården av Katharina Eriksdotter 1805 när hennes man Lars Jonsson hade dött. Jan och Stina kom då från Amundeby i Stora Åby. De hade gift sig 1798. I vigselnotisen uppges han vara från Lilla Aleryd och hon från Kaxbol. I husförhörslängderna förekommer olika upp-gifter.

I husförhörslängden 1805 uppges Jan vara född i Stora Åby 1766-12-24 men kyrkoboken där är tom på detta datum. I husförhörslängden 1816 upp-ges Jan vara född i Adelöv 1865-12-24. Då föddes ingen i Adelövs socken enligt kyrkoboken men två dagar senare föddes en gosse som hette Jaen Johansson i Bollkälla i Adelövs socken.

Det förefaller vara trovärdigt som bakgrund för honom. Hans föräldrar var då Johan Persson och Anna. Han var möjligen tjänsteträng i Lilla Ale-ryd när han gifte sig med Stina. Hon var då sannolikt dotter till Jonas Hå-kansson och Sara Andersdotter i Kaxbol. De var bönder i Lilla Aleryd och Amundeby innan de 1805 kom till Öjan.

Det finns antecknat i husförhörslängden 1805 att Jan Johansson *blivit straffad med fångenskap*. Jag vet inget mera om detta. Han dog i bröstfeber 1821.

Vid hösttinget 1819 hade jägmästaren Sjösten instämt Jan Johansson för att han huggit av grenar på en ek. Ekarna var kronans tillhörighet och eken ansågs skadad och Jan fick böta tio riksdaler och betala två riksdaler för jägmästarens besvär. Det kan nämnas att många bönder i våra bygder detta år fick böta för sådana brott.

Efter Jans död 1821 överläts gården på sonen Jonas, se nedan. Stina Jonsdotter dog i bröstfeber 1845. Om dottern Maja Stina kan nämnas att hon gifte sig 1824 med bonden Johannes Larsson, Ödeshögs Skattegård. De fick två barn, Johanna Sofia 1824, död samma år, och Johan Peter 1825. Maja Stina dog 20 mars 1827 av nervfeber, 24 år gammal.

Hennes man, Johannes Larsson, dog 9 maj samma år av bröstfeber, 30 år gammal. Sonen Johan Peter kom till Öjan, till Jan Johansson, som fosterson. Snart därefter togs han om hand av en farbroder, bonden Peter Larsson i Sväm och blev senare själv bonde i Frebol.

I bouppteckningen efter Jan Johansson upptogs tillgångar för 1247 riksdaler och skulderna till 59 riksdaler. Bland tillgångarna kan nämnas två hästar, fyra kor, fem får, två baggar, fyra getter, en färdevagn, en kärria med

fjädersäte, en skogsvagn, en bulthjulsvagn med högkär, kälkar, både järnskodda och inte järnskodda sådana, ärjekrokar, hästok, åkervält, en ryss med säte, träharv, selar mm. Fastigheten halva Öjan upptogs till 733 riksdaler.

Jan Johansson förekommer omnämnd i domboken. 1813 var han åtalad för fylleri, vilket skett i samband med en begravning, där Jaen skulle hjälpa till med kistans nedsättande i graven. Jan råkade då själv ramla ned i graven. Han dömdes för fylleri och för sabbatsbrott.

1806 företogs storskifte i Öjan. Bönder i Öjan var då Samuel Eriksson och Jan Johansson. De ägde hälften vardera, eller 1/4 mantal vardera, efter helt mantal räknat, som det uttrycks i handlingarna. Den gamla byggnings-tomten, *bergig och stenig och med gamla hus tätt bebyggd, blev utvidgad och delad.*

Det framgår av protokollet att även den gamla hustomten på något sätt delats, så att de båda ägarna hade var sin del. Skiftet genomfördes i enighet och sämja. Alla ägorna, åker, äng och betesmarker delades så att de båda ägarna fick sina marker vardera i ett sammanhängande skifte.

Jonas Jonsson	1799-04-16 i Åby, bonde och lösdrivare
H Maja Stina Andersdotter	1805-11-11,
Barn: Johanna Sofia	1825-04-14, gift och bosatt i S Bråten
Dorotea	1827-11-23, g m Anders K Johansson, död 1868
Inga Maria	1831-04-05, g m Karl J Jonsson, Skrädebergs ägor
Tilda	1834-01-14, piga i Öninge, till V Tollstad 1858
Anna Maja	1836-09-05, till Stora Åby 1856,
Johan August	1839-03-15, dräng i Sväm, till Rogslösa 1858,
Sara Lisa	1842-02-25, till Linköping 1860

Jonas och Maja Stina vigdes 1823 och övertog hans föräldragård i Öjan. Jonas var son till bonden Jan Johansson och hans hustru Stina Jonsdotter i Öjan. Maja Stina var dotter till bonden Anders Andersson och hans hustru Sara Lena Andersdotter i Mark. De bodde och brukade på den ena av de två gårdarna i Öjan fram till år 1842. Då flyttade familjen till Mark, troligen för att överta hustruns föräldragård. Familjen hade också bott där under några år i början av 1830-talet.

De sålde sin gård i Öjan 1842 till Hans P Emanuelsson, se nedan, för 1500 riksdaler. Det gick sedan dåligt för Jonas. Han blev lösdrivare. Familjen kan inte återfinnas i husförhörlängderna under 1840-talet efter att de lämnat Öjan 1842.

I död- och begravningsboken står antecknat, att *den 22 april 1852 dog utfattiga lösdrivaren Jonas Jonsson, före detta bonde i Öjan, av slag, 53 år gammal.*

Hustrun anges i husförhörlängden 1850 också vara lösdrivare och utfattig. Deras små barn har av allt att döma följt med föräldrarna i deras lösdriveri. Maja Stina bodde efter makens död inhyses på Ödeshögs Södergård. Hon överfördes till Fattighuset på 1870-talet och dog där 1886, 81 år gammal.

Även om inte detta fall är helt unikt, att en bondefamilj blir utblottad och måste lämna allt, är det inte vanligt.

Båda två var födda i bondefamiljer och hade förmodligen arvsrätt i gårdar i Öjan och i Mark. Därför borde det gått bättre, kan man tycka. Vi kanske kan gissa att spritmissbruk var en stor del av orsaken.

Äldsta dottern Johanna var vid flera tillfällen piga i Öjan, senast 1866. Hon blev sedan gift och bosatt i Södra Bråten. Dorotea var likaså piga på olika ställen. Hon blev sedan gift med *inhyses krymplingen* Anders Kristoffer Johansson. De bodde på olika platser. 1868 dog hon i Grimshult. Inga Maria blev gift med förpantningstorpären Karl Johan Jonsson på Skrädebergs ägor. Visst skulle jag vilja veta hur det gick för dessa barn, dessa lösdrivarbarn.

Jonas förekommer också omnämnd i domboken. 1839 dömdes han till böter för olovlig brännvinsbränning.

Han var också omnämnd i ett skuldfordringsmål 1843. Det framkom då att han var medellös och inte kunde betala sin skuld. Vid vintertinget 1845 ådömdes han en vitesbot på tre daler. Han saknade medel att betala detta. Han blev därför vid sommartinget 1845 dömd till åtta dagars fängelse på länsfängelset i Linköping.

Vid hösttinget 1828 hade kronolänsmannen Nelson gjort en räfst rörande vägunderhållet. Att underhålla vägarna var böndernas ansvar och det var många bönder som nu stämdes inför tinget. Det utdömdes böter, dels för bristande vägunderhåll och i en del fall för *försenad väglagning*. I vår bygd var det bönderna i Kopparp, Stora Smedstorp, Öjan, Munkeryd och Gyllinge.

Johannes Jonsson	1766-12-27 i Adelöv, bonde
H Anna Larsdotter	1776-07-26 i Linderås,
Barn: Maja	1799-06-30 i Adelöv, g m Magnus Jonsson, Råby
Stina Greta	1808-10-26 i Adelöv, g m Johannes Petersson i Krokek
Johannes(Johanna)	1812-01-22, död 1814 i mässlingen
Johannes	1814-08-23, bonde och nämndeman i Sväm
Anders Magnus	1817-06-16, bonde i Öjan, se nedan

Johannes Jonsson föddes 27 december 1766 i Adelövs by. Han gifte sig första gången omkring 1795 med Greta Hansdotter i Sutarp. Hennes första man blev ihjälslagen i Sutarp 1792. Johannes brukade därefter den ena av gårdarna i Sutarp. Greta Hansdotter dog 1801 av venerisk sjuka. Han gifte sig 1803 med Anna Larsdotter. Hon var dotter till Lars Eriksson och Stina Jonsdotter i Sänninge i Linderås socken, senare bosatta i Adelövs by.

Johannes och Anna kom till Öjan omkring 1811. De ägde och brukade därefter den ena av de två gårdarna i Öjan. Johannes dog 1842. Anna Larsdotter bodde kvar i Öjan på ett undantag. Där hade hon en ko och två får. Hon dog av ålderdom 1857.

Bouppteckningen efter Johannes Jonsson visade en behållning av 2220 riksdaler, en relativt stor summa. Bland de olika posterna kan i korthet återges bl.a. följande: *Snickareverktyg, ölglas, spetsglas, 20 porslinstallrikar, två tekoppar med fat, tre lerkrus, 11 stenfat, sex trätallrikar, tre dussin träskedar, tre träfat, färdevagn, kärra med säte, skogsvagn, gödselbotten, bult-hjulsvagn, skodda och oskodda kälkar, ryss, skrinda, kvinnsadel, ressel, skärkista med kniv, slipsten, hästok, ärjekrokar, fem kor, en kviga, en tjur, en kättakalv, en bock, sex får med lamm, en bagge, en galt, en gris.*

Bouppteckningen efter Anna Larsdotter 1857 visade en behållning av 745 riksdaler, enbart i lösören.

Hans Peter Emanuelsson 1814-12-14, bonde på 1/6 mtl,
Inga Maria Larsdotter 1816-02-18,
Barn: Johanna Sofia 1839-05-31,
Karl Johan 1841-06-05,
Petrus August 1843-12-30,
Frans Gustaf 1845-10-28,

Denna familj kom från Kulltorp 1841. Hans Peter var son till Emanuel Samuelsson och Greta Johansdotter i Kulltorp. Inga var dotter till bonden Lars Andersson i Klämmestorp och hans hustru Sara Jonsdotter. De hade köpt gården av Jonas Jonsson. År 1847 flyttade familjen till Sunneryd och från Sunneryd kom i deras ställe Karl Johan Petersson.

Emanuelsson är omnämnd i domboken 1842, dels för en gårdsaffär i Kulltorp och dels för att han skulle ha uppträtt berusad och varit i slagsmål i Ödeshög 22 mars 1842. Familjen Emanuelsson flyttade tillbaka till Sunneryd 1847. Efter några år där flyttade de vidare till Skorperyd. Mer om dem finns att läsa under Sunneryd.

Hos dem bodde änkan Maja Hansdotter, född 1777. Hon uppgavs i husförhörslängden var utfattig. Hon kom från Mark till Öjan samtidigt med familjen Emanuelsson. Hon dog i Öjan 2 december 1843. Det är möjligt att hon var släkt med familjen.

Karl Johan Petersson 1820-05-06, bonde i Öjan,
Johanna Nilsson 1817-04-26,
Barn: Anders Emil 1849-04-09, död s å
Maria Sophia 1847-09-02,
Emilia Augusta 1851-02-28,

Karl Johan och Johanna gifte sig 1844. De bodde därefter två år i Kulltorp och kom 1846 till Sunneryd. Han hade sina rötter i Stora Krokek, son till Peter Månsson och Anna Jönsdotter. Johanna var dotter till Nils Jonsson och Stina Andersdotter i Sunneryd. De stannade inte länge i Sunneryd utan flyttade år 1847 till Öjan.

Här övertog de den gård som Hans Peter Emanuelsson tidigare haft. Gården i Sunneryd tog Emanuelsson, således ett gårdsbyte. Karl Johan dog

1864. Johanna och dottern Emilia bodde kvar i Öjan till 1872, då de flyttade till Gränna. Dottern Maria Sofia flyttade troligen också med dit.

Bouppteckningen efter Johan Petersson visade tillgångar för 4559 riksdaler, därav en av gårdarna i Öjan för 4000 riksdaler. Bland tillgångarna i övrigt har jag antecknat en häst ett par stutar, två kor, två kvigor, två kalvar, fyra får, tre lamm, en bagge och en gris. Bland skulderna, 4 455 riksdaler, fanns många småskulder till åtskilliga personer i bygden.

Anders Magnus Jonsson	1817-06-16, bonde,
Stina Sofia Samuelsdotter	1823-07-24,
Barn: Karl August	1844-06-07,
Josefina Vilhelmina	1847-01-30, död s å "hos modern i sängen"
Johan Alfred	1848-03-01,
Frans Gustav	1850-03-11,
Ada Augusta	1852-01-11,
Christina Josefina Fl.	1853-12-16,
Anna Sofia	1856-01-12,

Anders var son till Johannes Jonsson och Anna Larsdotter i Öjan. Han köpte föräldragården i Öjan 1842 för 2400 riksdaler. Han gifte sig 1843 med Stina, som var dotter till nämndemannen Samuel Svensson och hans hustru Stina Andersdotter i Lilla Krokek. Det var Samuel Svensson som så grymt mördades 1864 i Stava.

År 1857 förvärvade Anders och Stina en gård i Jonshult Stora Åby socken, och flyttade dit. Därmed bröts den ursprungliga släktkedjan i Öjan. Nu kom nya ägare.

Jöns Gustaf Petersson	1812-06-14, bonde,
H Johanna Emanuelsdotter	1817-08-21,
Karl Anders	1838-07-30,

Jöns hade sina rötter i Stora Krokek. Han var son till Peter Månsson och Anna Jönsdotter. Johanna var syster till Hans Peter Emanuelsson, se ovan. Familjen kom från Gåsabol till Öjan 1840 och flyttade tillbaka till Gåsabol 1844. Familjen emigrerade senare till Amerika.

Anders Samuelsson Stark	1784-01-26, torpare
Johanna Olofsdotter	1798-09-18,
Barn: Johan	1820-09-18, död av bröstsjuka 1836
Kristina	1822-05-09,
Anna Maria	1824-12-15, t Öninge 1840, t Sthlm, åter 1856,
Johanna	1826-08-25, död av vattusot 1836
Sven Peter	1837-07-14, till Munkeryd omkr. 1852

Anders var son till bonden Samuel Larsson och Katharina Johansdotter i Sunnesjö. Varifrån han fått namnet Stark är okänt. Kanske hade han varit

soldat någon tid. Johanna var dotter till livgrenadjären Olof Brodd och hans hustru Maja Jonsdotter på Brodderyds ägor.

Johanna hade tidigare varit gift med Jonas Andersson och de fyra förstnämnda barnen ovan var från detta äktenskap.

Familjen Stark kom till Öjan från Kushult (Näteryd) 1836 och flyttade till Lilla Krokeks ägor 1838. Anders var torpare, men 1837 uppgavs han som inhyses. Anders dog av bröstfeber 1844 och Johanna dog 1875 av ålderdom, båda på Lilla Krokeks ägor. Mera om dessa kan vi läsa under Lilla Krokek.

Dottern Kristina uppgavs vara *svagsint* och att hon hade fel på ögonen. Hon gifte sig 1854 med Johannes Vetter i Munkeryd.

Karl Peter Vetter	1818-05-11, dräng
Maja Karin Andersdotter	1824-07-09 i Gränna,
Gustaf	1843-12-22, död 1844 av blodslag

Karl Peter var son till torparen Anders Vetter och hans hustru Greta Eriksdotter på Munkeryds ägor. Maja Karin var född i Gränna landsförsamling 1824, dotter till Anders Petersson och Lena Stina Svensdotter i Granmark. De gifte sig 1842. De fick en son, Gustaf 1843, som dog 1844. De flyttade 1844 till Glasfall och senare till ett torp på Börstabols ägor. De flyttade snart vidare, ut ur socknen, okänt vart.

I grannbyn Gyllinge skedde 1855 ett dråp. Det var *häradsbosen* Johan Kumling som på Gyllinge sandgårde slog ihjäl sin hustru. Läs mera om detta i berättelsen om Gyllinge.

Under några år i mitten av 1860-talet bodde Karl Johannisson och hans hustru Gustava Utter med sina fyra barn i Öjan. De ägde en av gårdarna men flyttade sedan till Staffanstorp. Under en tid därefter brukades denna gård av Johannes Andersson i Gyllinge.

Under några år på 1860-talet brukades ena gården i Öjan av Gustaf Adolf Jonsson, född 1841 och son till Jonas Samuelsson i Gyllinge. Gustaf var ogift. Han flyttade sedan tillbaka till Gyllinge.

Johan Magnus Bandur	1818-06-06 i V Tollstad, inhyses
Anna Maja Nilsson	1820-10-10, d t torp. Nils Abrahamsson, Stora Smedstorp

Johan och Anna kom till Öjan från Kulhult 1867. Johan var son till livgrenadjären Peter Bandur och hans hustru Stina Greta Olofsdotter på Gumby ägor. Hans morföräldrar var torpare på Södra Bråtens ägor. Anna var dotter till torparen Nils Abrahamsson och hans hustru Stina Jonsdotter på Stora Smedstorps ägor. Johan och Anna gifte sig 1867. De stod i Öjan upptagna som inhyses.

Han uppgavs vara *krympling* och hade i tidigare husförhörslängd också beskrivits såsom *mindre vetande men beskedlig*. Anna dog 1884 och Johan

togs då in på Fattighuset i Ödeshög, där han dog 1889. Han hade en morbroder, bonden Anders Petersson i Munkeryd.

Om Bandur kan tilläggas att han förmodligen betraktades som skojig, kanske lite av muntergök. När jag omkring 1950 var lilldräng hos min farfar, Ernst Johansson i Öjan, hörde jag ibland talas om Bandur och vilka skojiga uttrycksätt han hade.

Under åren 1870-74 bodde skomakaren Johan Petersson och hans hustru Edla Kristina Mell på Öjans ägor med sina fem barn. De kom från Gränna socken och flyttade tillbaka dit.

Anders Johan Jonsson 1822-05-29, bonde,
Anna Sofia Gustavsdotter 1829-10-21 i Säby,
Barn: Ida Sofia 1851-06-19 i St Åby, g m August Johansson i Öjan
Tekla Axelina 1855-01-03 i "-", till Amerika
Emilia Mathilda 1859-02-27, till Varv 1879
Frans Herman 1862-05-22, till Varv 1880
Amanda Josefina 1864-03-27, död 1865
Jeanna Olivia 1866-03-08, död s å
Karl Edvard 1869-06-29, till Amerika
Oskar Anton 1871-08-01, tog namnet Hedin,

Johan var son till bonden Jonas Andersson och hans hustru Anna Kaisa Larsdotter i Stava. Han var av den gamla stavasläkten. Anna Sofia var dotter till bonden Gustaf Johansson och hans hustru Maja Lisa Eklund i Löverhult i Säby, senare boende i Kopparp. Johan och Sofia gifte sig 1849. De brukade under åren 1849-57 en gård i Ruskilsby.

De kom därefter till Öjan där de först troligen arrenderade en gård. 1862 köpte de en gård i Öjan om ¼ mtl av Anders Magnus Johansson och Kristina Sofia Samuelsdotter för 6000 riksdaler.

År 1864 flyttade de till Stava där de innehade 1/24, en nybildad gård vid Holavedsvägen, på höjden norr om Kyléns.

Johan stod kvar som ägare till gården i Öjan under flera år efter flyttningen till Stava. Hans måg och dotter, August och Ida, se nedan, övertog senare denna gård. Johan dog av kräfta 12 november 1896. År 1901 flyttade Sofia till sin dotter Ida, i Öjan. Hon dog där den 3 juli 1914 av ålderdom.

Från 1893 finns ett kontrakt om undantagsförmåner rörande Johan och Sofia. De förbehöll sig där all löv- och barrskog i Norrängen i Öjan. Vidare skulle jordägaren till ¼ mtl Öjan svara för åkerbruket vid den gård, 1/24 mtl Stava, som Johan och Sofia ägde och bodde på. Kontraktet gällde i bägge deras livstid eller så länge de bodde på gården i Stava.

Under åren 1876-1879 var Karl Johan Andreasson, född 1843 och från Staffanstorp, med sin familj bosatta i Öjan. De sålde sin gård till Jonas Hansson, se nedan, och flyttade till Gåsabol 1879.

Jonas Hansson	1827-03-15, bonde
Fredrika Karolina Gustavsdotter	1831-10-03,
Barn: Hilda Josefina	(1856-08-02), till V Tollstad 1881
Adolf Amotius	1865-11-03, utfl t Heda 1883
Karl Henning	1867, utfl t N Amerika 3 april 1888

Denna familj kom till Öjan 1879 från Rossholmen. Jonas var son till Hans Larsson och Anna Greta Larsdotter i Narbäck. Karolina var dotter till Gustaf Johansson och Anna Lisa Eklund i Kopparp. Hon var faster till Ida Jonsdotter ovan och syster till Sophia Gustavsdotter, Johan Jonssons hustru.

Jonas och Karolina hade också en son, Gustav Hansson, född 1858. Denne hade rest till Amerika men återkom därifrån 1891 och gifte sig 1892 med Josefina Mathilda Pil från Tällekullen.

Karolina Gustafsdotter dog 1895 och året därpå såldes gården till August Johansson för 5150 kronor, som därmed ägde hela Öjan. Jonas flyttade tro- ligen 1896 till Rossholmen.

I bouppteckningen efter Karolina Gustafsdotter upptogs ¼ mantal Öjan till 3700 kronor. Hon efterlämnade sju barn: Otto Jonsson i Rossholmen, Gustaf Hansson i Råby, Hulda Josefina, g. m. F A Stolt i Norrö, dessa myn- diga, vidare sönerna Johan Adolf och Hemming samt dottern Edla, g. m. handl. Henre Acher, bosatta i Amerika.

Eva Andersdotter	1828-11-29, infl 1883, utfl t Isberga i Heda 1884.
------------------	--

Eva Andersdotter hade sina rötter i Öninge. Hon var under några år på 1860-talet gift med inhyste Jonas Zachrisson. Efter hans död bodde Eva Andersdotter på ett flertal platser i socknen. Hon hade en son och en dotter från äktenskapet. Dottern flyttade till Amerika 1883. Sonen flyttade till Vadstena. Hon kom från Maltmossen till Öjan 1883 och 1884 flyttade hon till Isberga i Heda och är därefter inte omnämnd i Ödeshögs kyrkoböcker.

August Johansson	1850-02-24, bonde i Öjan,
H Ida S Andersdotter	1851-06-19 i Stora Åby,
Barn: Ernst Richard	1876-09-29, bonde i Öjan, se nedan
Elsa Matilda	1885-03-31, g m Ernst Andersson i Skorperyd

August var son till Johannes Andersson och Sara Alexandersdotter i Gyllinge. Ida var dotter till Johan Jonsson och Sofia Gustafsdotter, se ovan. August och Ida vigdes 6 december 1872 och brukade sedan hennes föräld- ragård i Öjan. Augusts föräldrar hade under åren 1864-72 haft gården på arrende.

Om August kan vidare sägas att han var nummer två av åtta syskon. Alla hans syskon emigrerade till Amerika, till Iowa, där de flesta blev farmare. August och Ida köpte 1893 gården efter hennes föräldrar. Några år senare förvärvade de även den andra gården i Öjan. Därmed fanns det i Öjan bara en bonde.

August dog den 16 oktober 1916. Ida dog i juli 1930 hos sin dotter Elsa i Skorperyd. Sonen Ernst övertog Öjan.

Augusts föräldrar, Johannes Andersson och Sara Alexandersdotter, innehade under åren 1851-1882 mellangården i Gyllinge. När de sålde den 1882 förbehöll de sig i kontraktet ett undantag på gården. De avsåg då att bygga en stuga på Öjegärdet i Gyllinge.

År 1883 avtalade de dock med sonen August om att få bo på det torp som ligger på Öjans mark, utmed vägen mot Gyllinge. Troligen flyttade de senare fram till gården, där de bodde på den södra gården, troligen från omkring 1897.

Under åren 1894-96 bodde i Öjan en bondefamilj om tio personer. Det var Karl Oskar Johansson, född i Motala 1856, hans hustru Matilda Karlsdotter född 1857 och deras åtta barn. De kom från Stora Smedstorp och efter två år flyttade de vidare till Stora Åby. De arrenderade gårdar runt om i bygden och stannade oftast bara ett par år på varje plats. De arrenderade under åren i Öjan båda gårdarna.

Det var möjligen ett generationsskifte då i Öjan. Matilda hade sina rötter i Svinåsen, hennes föräldrar var Karl Andersson och Eva Ekelund.

Under åren 1897-99 bodde en skräddarfamilj i Öjan. Troligen hyrde de det torp som ligger utmed vägen mot Gyllinge. Det var skräddaren Anders Viktor Hammarstedt, född i Gränna 1872 och hans hustru Hulda Maria Johansdotter, född 1877 i Gränna. Efter två år flyttade de till Holkaberg. De hade en dotter, Alma Viktoria, som också var född i Gränna, 1897.

Vi har nu kommit in på 1900-talet. Detta århundrade skulle komma att medföra stora förändringar för bygden. I Stavabygden bodde år 1900 ungefär 450 människor, därav i Öjan 10-12 personer med pigor och drängar. De allra flesta livnärde sig på det som då var modernäringen.

Ännu i början av 1900-talet skedde det mesta inom gårdens egen ram. Mejerier fanns ännu inte i närheten. All mjölk tillvaratogs på gården, kärnades till smör och ystades till ost, som sedan såldes på torget i Gränna eller Ödeshög eller till lokala uppköpare. Fårens ull blev till kläder. Tänk vilka olika hantverk som gjordes.

Ernst Johansson	1876, bonde i Öjan,
H Selma Andersdotter	1875-09-15,
Barn: Henry	1900, g m Märta och bonde i Munkeryd
Elvir	1902, g m Ester och pastor i Sv. Alliansmissionen
Ivar	1905, g m Astrid från Narbäck och bonde i Gyllinge
Gösta	1909, g m Aina, missionär i Afrika
Holger	1912, g m Svea från Narbäck, bonde i Öjan

Ernst var son till August Johansson och Ida Andersdotter i Öjan. Selma hade sina rötter i Gräsberg. Hennes föräldrar var Anders Gustav Nilsson och Klara Johansdotter. Ernst och Selma gifte sig 1900 och övertog på arrende först den ena av de två gårdarna i Öjan, senare övertog han båda gårdarna. Selma Andersdotter dog 1912 i samband med att sonen Holger föddes.

Ernst gifte sig med Jenny Håkansson från Börstabil. Hon avled 1941 och därefter gifte sig Ernst för tredje gången, nu med Selma Andersson från Lil-

la Krokek. Ernst dog 13 juni 1959. Selma flyttade 1966 till Ödeshögs samhälle, där hon dog 16 september 1972. Gården i Öjan övertogs av sonen Holger.

Ernst bodde med sin familj i den norra gården i Öjan. Där anlade han också en stor trädgård. Ernst Johansson var bonde i Öjan men han drev från omkring år 1925 en sågverksrörelse och trävaruhandel i Öjan. Han deltog också i den kommunala verksamheten som ledamot av Ödeshögs kommunalfullmäktige, skolstyrelsen, taxeringsnämnden och fattigvårdsstyrelsen m.m. Han var också ledamot av Stava missionsförsamlings styrelse.

För övrigt deltog hela familjen i missionsförsamlingens verksamhet. Sönerna fortsatte detta engagemang i missionsförsamlingen. Två av sönerna, Elvir och Gösta, gjorde detta på heltid, båda vid Svenska Alliansmissionen i Jönköping. De tog namnet Stavman. Elvir stannade som pastor inom landet och var senare distriktsföreståndare inom Svenska Alliansmissionen. Gösta reste ut som missionär till Afrika 1936 och stannade där i många år. Inte förrän på 1980-talet återvände han till Sverige med sin hustru Aina. De bosatte sig då i Jönköping.

I huset på den södra gården bodde länge

August Forsander	1855-01-22, jordbruksarbetare
H Hilma Fleischer	1874-05-23 i Grenna
Barn: Ernst Herman V	1903-03-25 i Adelöv
Erik Conrad Mattias	1904-11-12,
Agnes Elvira	1907-04-07,
Karl Axel	1909-10-20,

August Forsander var son till torparen Karl Johan Forsander och hans hustru Kristina Sofia Persdotter på Gyllinge ägor. Hilma Fleischer var dotter till Gustaf Axel Fleischer och hans hustru Johanna Sofia Johannesdotter i Åsvarp i Gränna socken. August Forsander gjorde dagsverken hos bönderna i bygden. Till Öjan kom de från Adelövs socken 1904. Han bodde med sin familj i den stuga som ligger på vänster sida på vägen mot Gyllinge. August flyttade med sin familj till Kopparps ägor 1913. August dog där 1941.

Efter att August Forsander med sin familj flyttat, kom Hulda Karlsdotter Forsander, född 1869, till Öjan. Hon var syster till August. Hon bodde i Öjan fram till sin död 1935. Under hennes sista år bodde där också hennes syster Hilma Forsander, född 1882. Hilma flyttade från Öjan 1936. Närmare uppgifter om familjen Forsander finns under Staffanstorp och Kopparp.

<u>David</u> Leonard Persson	1883-12-24 i Varv, skomakare,
Anna Andersson	1887-09-01 i Svanshals
Barn: Dagmar Linnea	1922-04-18,
Siv Iris	1926-09-07 i Kumla
Bengt Hugo	1924-11-22 i " , fs, oä s t Göta Viola Persson
Doris Viola	1929-01-01 i " , fd " " " "
Folke Teodor	1913-04-16 i Svanshals, jordbruksarb.

Denna familj kom 1932 från Kumla till Öjan och bodde i samma torpstuga som Forsander hade gjort. David var skomakare och var anställd hos Oskar Hedin i Sjöberga. Han hade således inget eget skomakeri i Öjan.

Familjen flyttade till Fagerhult 1934 men återkom 1940 och bodde här ytterligare något år. De flyttade sedan till Åeryd och då var David skomakare i Ödeshög hos Manne Hedin. År 1941 kom så Axel Forsander med sin familj till torpstugan.

Axel Forsander	1909-10-20, lantarbetare.
Lilly Richardsson	1912-08-09, g 37
s Karl <u>Hans</u>	1937, i Gränna
s Torgny <u>Erland</u>	1939 i Gränna
d <u>Gun</u> Ingegerd	1941 i Sofia, Jkpg
s Lennart <u>Yngve</u>	1942,

Axel var son till August Forsander och Hilma Fleischer, se ovan. Lilly var dotter till Emil Karlsson och Anna Johansson i Börstabol, senare bosatta i Bodebol. Axel och Lilly bodde med sina barn från 1941 i torpstugan utmed vägen mot Gyllinge, där hans föräldrar bott tidigare. De flyttade på 1950-talet till Ödeshög.

Holger Johansson	1912-02-19, bonde i Öjan,
Svea Johansson	1916-06-10,
Barn: Ing-Britt	1936
Ingemar	1940

Holger var son till Ernst Johansson och Selma Andersdotter i Öjan. Svea var dotter till Viktor Andersson och Josefina Sjöberg i Narbäck. Holger och Svea gifte sig 1936 och bodde sedan i Öjan, där Holger med tiden övertog både gård och sågverksrörelse i Öjan efter sin far, Ernst Johansson.

Holger var en utåtriktad och gladlätt person. Han var verksam i Stava missionsförsamling, där han var ordförande i många år. Han var också kommunalt engagerad. År 1964 överlät han Öjan till sin son Ingemar, se nedan. Holger och Svea flyttade 1969 till en villa i Ödeshög. Svea avled den 10 oktober 1971. Holger bodde kvar i Ödeshög och dog där 14 november 1989.

Här bör också berättas om sågen. Den startades på 1930-talet. Det var Ernst som av Konrad Hård köpte dennes sågverk från Stava hamn. Det var ett mobilt sågverk. Det placerades först på olika platser i bygden. Det var i Näteryd, Stavreberg, Siggeryd, en tid i Staffanstorp också innan det fick en permanent plats i Öjan, utmed vägen mot Munkeryd. Det drevs först med en ångmaskin. Efter kriget ersattes den av en fotogenmotor.

Här vid *öjesågen* sågades virke under många år. Under höst och vinter kördes det fram timmer och i januari startades sågningen. Holger övertog med tiden även sågrörelsen. Under ett 40-tal år sågades där timmer varje vinter och vår. Varje säsong avslutades med *bondsågning*, då varje intresse-

rad kunde infinna sig med eget timmer för att få sågat i önskade dimensioner.

Till sågningen kunde folk i bygden få arbete. Det kunde betyda arbete för 8-10 man. Flera av dessa var först sysselsatta med huggning av det timmer som sedan skulle sågas.

Sågen hördes också vida omkring, både motorn och sågklingorna. Verksamheten upphörde 1962. Idag syns inga spår av sågen. Nu har skogen återerövrat den gamla sågbacken. Det syns inget av den verksamhet som där rådde.

För oss som var med finns bilden kvar av såghusbyggnaden, av de stora staplarna med sågat virke, av de stora *stockrusorna*, dofterna av sågat trä, ljuden från motorn samt bilden av den stora enbusken ovanför sågbacken.

År 2006 bodde Ingemar Holgersson med hustru Inga i den södra gården i Öjan. Ingemar Holgersson övertog föräldragården, eller skall vi säga båda gårdarna, år 1964. Det var hans farfars morfar, Anders Johan Jonsson, som 1848 kom till byn och var den förste av denna släkt här i Öjan.

I det gamla torpet utmed vägen mot Gyllinge bor deras son Peter Holgersson med hustru Monika och deras barn. Stugan på den norra gården var länge uthyrd som fritidshus men den står nu tom. På planen ut mot vägen har ett nytt hus uppförts under år 2005. Där bor nu Per Arne Holgersson.

Djurhållningen har fortsatt. Det innebär att det fortfarande finns djur i ladugården på Norrgården. Där står 12 ungnöt och 2 hästar. Det är den största av de två ladugårdarna i byn. Mjölkleveranserna upphörde 1990-91. Södergårdens ladugård är ombyggd till verkstad. Ingemar är nu pensionär.

I Öjan bor permanent år 2006 sju personer. Alla husen, inklusive lagårdar och övriga uthus står kvar och är i gott skick.

Ingemar avled den 27 juli 2008. Släkten följa släktens gång. Hans hustru Inga bor kvar i Öjan. Det gör också de två sönerna. Livet går vidare.

Ingemar har också satt åtskilliga spår i bygdens historia. Han har hjälpt människor med deklarationer och med juridiska problem. Han har varit engagerad i missionsverksamheten i bygden. En mera utförlig biografi bör skrivas om Ingemar.

Min berättelse om Öjan har handlat om äldre tider. Om nutid och de senaste årtiondena överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta och beskriva.

Jönköping i juli 2009
Arne Ivarsson